UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Uigesimaprima causa habet v. questiones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

ſcandalizantur. Uel dicitur ꝙ in his duobus ca. ſtatutū eſt propter illos qui votum peregrinationis aſſumunt cauſa vagandi, regulam diſciplinamq fugientes: quod nec clerico nec monacho licet.

Unde hoſtienſis dat tales verſus.
Eccleſias plures nullus de iure tenebit.
Dependens, tenuis, rarus, vel gratia pape,
Utilitas vrgens, et con,mendatio iuſta,
Plures eccleſias permittunt iſta teneri.

Archipreſbyter. ¶ Caſus. Supra facta interpoſitiõe in quinq cauſis de ſtatu monachoꝝ: reuertitur Gra. ad tractatū de ſtatu clericorū continuans ſuū tractatū ex fine vltimi capituli vigeſime cãe: vbi dictū eſt ꝙ abbas non debet habere plures eccl'ias, ſiue plura monaſteria: ſed qꝛ idem eſt ſeruãdum in clericis, ſcʒ ꝙ nõ debẽt habere plures eccleſias: ideo hanc xxi. cauſam ſubnectit: in qua oſtẽdit ꝙ clerici nõ debẽt habere plures eccleſias niſi in caſibus receptis. Tractat etiã de ꝓcurationibus ſeculariū negocioꝝ: ⁊ de fulgidis veſtibus: et ne clerici ſua authoritate ad alias eccleſias trãſeant, que vt melius pateant, thema proponit: de quo qnq elicit queſtiones.

In duab⁹ eccleſijs. ¶ Caſus. Hic ītitulatur prima queſtio vbi queritur an clericus poſſit intitulari in duabus eccleſijs? Et reſpondet ꝙ nõ, niſi in ſex caſibus Unus eſt cū

cet: ne ſup eos fratres ſcandalizentur. cauſa etiam illorum ſtatutum eſt hoc, qui regularem diſciplinam ſubterfugientes, peregrinationis ſue vota ſibi aſſumūt: quod nec monacho nec alicui clerico licet: ne hac occaſione ad ſecularẽ conuerſationem redeat.

¶ Cauſa .xxi.

Archipreſbyter cuiuſdaʒ eccleſie prepoſiturã alterius accepit: nec priorem vult relinquere: ſeculariū quoq negocioꝝ ꝓcurator efficitꝰ: q̄ claris et fulgidis veſtib⁹ ſe exornans, ab epõ ſuo corrigitꝰ: relicto officio ſuo ad ſecularẽ iudicem habet confugium.

Primum queritur, an clericus in duabus eccleſijs poſſit conſcribi?

Secundo, ſi vnam voluerit relinquere, an liceat ei ad aliã tranſire?

Tertio, an procurationes ſecularium negocioꝛuʒ clericis liceat ſuſcipere?

Quarto, an claris ⁊ fulgidis veſtibus eis ornari expediat?

Quinto, an ab epiſcopo correcti ſuum officiū relinquere, et ad ſecularem iudicem confugere valeant?

¶ Queſtio .i.

In duabus [a] eccleſijs aliquẽ cõnumerari poſſe ſeptima ſynodus ꝓhibet, dicens.

¶ In duab⁹ eccleſijs clericus conſcribi nullo modo debet.

Clericus ab inſtãti tpe nõ cõnumeretꝰ [b] in duabus eccleſijs. ¶ Negociationis eñ hoc eſt et turpis lucri propriū cõmodū, et ab eccl'ie conſuetudine penitus alienū. ¶ Audiuimus eñ ex ipſa dominica voce ꝙ nemo põt duobus dñis [c] ſeruire, aut eñ vnū odio habebit, et alterū diliget aut vnū ſuſtinebit, et alterum contemnet. vnuſquiſq enim (ſm apoſtolicã vocem) in quo vocatus eſt, in hoc debet manere: et in vna locari eccleſia. Que eñ propter turpe lucrū in eccleſiaſticis reb⁹ efficiuntur, aliena cõſiſtunt a deo. ad vite vero huius neceſſitatem [d] ſtudia ſūt diuerſa. Ex his er-

Clericus ab inſtãti. ¶ Caſus. Significatum fuit in ſeptima ſynodo ꝙ vnus clericus in duabus eccleſijs intitulabatur: quare ſeptima ſynodus ſtatuit ꝙ in ciuitatibus decetero hoc non fiat: et ꝙ non ſit faciẽdum, quatuor rationib⁹ probat: ſed ĩ villis inopia clericorū hoc facere poteſt. Prima ratio eſt ibi: Negociatiõis. Secunda eſt ibi: Audiuimus. Tertia ibi: Unuſquiſq. Quarta ibi: Que enim.

b ¶ Non connumeretur. id eſt nõ intituletur: qꝛ non debet connumerari inter clericos eiuſdem eccleſie, niſi ſit intitulatus: nec habet voceʒ in electione cuʒ alijs, licet percipiat fructus illius eccleſie: qꝛ bene poteſt epiſcopus vel eccleſia cõcedere alicui beneficium alicuius eccleſie: nõ tamen eſt ibi canonicus: vt .xvj. qõ .j. poſſeſſiones. quandoq etiam habet ꝓbendam, et non eſt canonicus: vt extra de magiſt. capi. quia nonnulli. Et licet talem prebendam teneat corporaliter, tamen dicitur vacare de iure: vt extra de conceſ. preben. et eccle. non vacan. cum noſtris. et cap. literas.

Mat. vj. c.

j. Cor. vij. d.

Prebẽdaʒ põt qs hẽre et tñ nõ erit canonic⁹.

c ¶ Dominis. Sibi cõtrarijs, al's bene poteſt: vt .ff. de ope. libe. duorum.

d ¶ Neceſſitatem. Quaſi dicat: quid faciet ergo clericus ſi habeat pauperem eccleſiam? Reſpondeo: querat victum artificio honeſto: vt .xcj. diſtinct. clericus. Sed nonne ſi eccleſia pauper eſt, debet vniri alij: vt .x. qõne .iij. vnio? ſic, niſi iſte ſciens a principio recepit pauperem: vnde imputet ſibi, niſi quia forte poſtea eſt depauperata. Sed quero quam eccleſiam dicas pauperem: nunquid illam que valet decem marchas auri: vt .ij. qõne .vj. anteriorum? Dico illam pauperem que non poteſt aliquem honeſte et ſufficienter procurare: et preterea non poteſt hoſpites ſuperuenientes recipere; vt eſſe.

Eccl'iaʒ pauperẽ quaʒ dicem⁹

eccleſie pauperes ſunt: vt .x. qõe .iij. vnio. Secundus eſt propter diſpenſationem epiſcopi: vt .lxx. diſt. ſanctorum. Tertius eſt propter paucitatem clericorum: vt .j. eo. ca. j. in fi. Quartus eſt cum habet vnam intitulatã clericus et aliam commendatam .j. ea. qui plures. Quintus eſt ſi papa hoc concedit: vt .j. ea. relatio. Sextus eſt cum vna adheret alteri, vel dependet ex altera: vt in ſecundo Lateranenſi concilio: extirpande.

a ¶ In duabus. De iure communi nullus poteſt habere plures eccleſias [*] niſi in ſex caſibus: ſcilʒ quando eccleſie tenues ſunt: vt .x. q. iij. vnio. Et ſi vna pendet ex altera: vt extra de eta. ⁊ quali. eã te. Et ſi habet vnam intitulatam ⁊ aliam cõmendatam: vt .j. eo. qui plures. ex̃ de elec. dudū. Et ſi epiſcopus diſpenſat cum aliquo: vt .lxx. diſtin. ſanctorum. Et vbi paucitas eſt hominum, ſcilʒ extra ciuitatem: vt .j. ea. ca. j. in fine. Item ſi eccleſia adheret prebende: vt extra de prebendis, extirpande. Joan.

[*] Scilʒ intitulatas d' iure cõi. C. q̄ milit. nõ poſ. l. iiij. §. i poſtea. libr. xij. nec duos honores. ff. ad municipales. l. i libertus. §. preſcriptio. ſm L. ⁊ de hoc no. ex̃ d' p̄bẽ. ca. p̄terea.

extra de prebend. de monachis. immo depoſito tantum relinquitur q̃ ſufficiat ſibi et ſuis: vt.l.diſtinct. ſtudeat. ſed cum omnes hoſpites indiſtincte teneantur recipere, vt.xlij. diſtinct. quieſcamus. domus clericorum omnibus debet eſſe communis: vt.xvj.q.j.quoniã quicquid. ergo requiritur q̃ ſit ditiſſima. nã diuitie bone ſũt, dũmodo fiat ex eis miſericordia.xxx.diſt. hoc ſcripſimus. Expedit enim epiſcopis habere diuites ſubiectos. nam imperium abũdat ſi habeat ſubditos locupletes. in aut. colla. ij. vt iudi. ſine quoquo ſuffragio.§.j.ꝛ potius eligendi ſunt diuites q̃ pauperes. in aut. de defen. ciuitatum.§. quibus. Econtra videt̃ ſufficere q̃ tãtum neceſſaria habeat: et illa neceſſitas arctatur ad victum ꝛ veſtitum tãtum: vt.xij.queſtio.j.epiſcopus. Sed hoc obtinuit ſm illa tẽpora.xlj. diſtinctio. epiſcopus vilẽ. hodie vero creuit decus eccleſie: creuitq̃ȝ deus eccleſias: vt de conſecra. diſtinctio.j.vaſa. Dico hec omnia conſideranda ſm qualitatem perſone, ꝛ ſitum eccleſie. aliquid enim ſufficit vni quod non ſufficit alij: vt.xlj. diſtin. non cogantur. ꝛ minus ſufficit manenti extra vias communes q̃ in vijs: et conſuetudo prouincie in hoc ſeruãda eſt: vt.§.diſtinc. iiij.erit.ꝛ.xix. diſti. ſciendum.

a ¶ In villis. poteſt autem aliquis extra ciuitatem habere plures eccleſias: et hoc ideo, q: extra ciuitatem ſunt pauci clerici: ꝛ ꝓpter paucitatẽ clericorum multa permittunt̃: vt.lv.diſt.priſcis. Item ea ratione, q: qui ſunt extra ciuitatem, non ita cito inueniunt illos quibus ſua artificiola vendant: nec ita conuenienti foro habent oĩa ſicut illi q̃ ſunt in ciuitate.

¶ Sed due. ¶ Caſ⁹. Magiſter ſoluit ꝓut vult: tu autẽ intelligas ſicut dictum eſt in principio queſtionis. Que autem ſequuntur plana ſunt vſq̃ȝ ad.§.poteſt.

Diuitie bõe ſũt.

f Ob dic vt no.ex̃ d reſcri. cum adeo.in glo.ij.

Diuitie facili⁹ i ciuitate q̃ extra congregant̃.

go q̃ voluerit acquirat corpori opportuna. ait enĩ ap̃ſ: Ad ea que mihi opus erant, ꝛ his qui mecũ ſunt, miniſtrauerũt manus iſte. ꝛ hoc quidẽ in hac vrbe ſeruandum: ceterũ in villis[a] que foris ſunt, propter inopiã hominum indulgeatur.

Sed due eccleſie intelligũtur eccleſie duarũ ciuitatũ, in quibus nullus debet conſcribi.

Unde in Calcedoneñ. concilio ſtatutũ eſt. De eodem.

Clericũ in duarũ eccleſijs ciuitatum conſcribi non oportet. Sed ecõtra nõnunq̃ȝ ep̃s ciuitatis vnius efficitur archiep̃s alteri⁹ ciuitatis: nec tamẽ priorem eccleſiã deſerit, ſed prior eccleſia quaſi commendata relinquitur: ſecunda quaſi intitulata habetur.

Unde Leo.iiij.ſcribit.

¶ In vna eccleſia titulatus, alteram ſibi commẽdatam poteſt habere.

Qui plures eccleſias retinet: vnam quidem titulatam, aliam vero ſub commẽdatione[b] retinere debet.

Sic et illud Agatheñ. concilij intelligendum eſt.

¶ Duobus monaſterijs vnus abbas preeſſe non poteſt.

Unum abbatẽ duobus[c] monaſterijs p̄ſidere interdicim⁹. Poteſt etiã vtriq̃ȝ tanq̃ȝ titulato preeſſe: ſed iure ſpeciali, non communi.

Unde Gregorius.

¶ Cantus epiſcopus duab⁹ preficitur eccleſiis.

Relatio cleri ſimul ꝛ populi Terraconẽſis gentis nos valde letificat ob hoc q̃ de tua fraternitate bona teſtatur: ꝛ quia defuncto pontifice ſuo Petro, ſibi cardinalem[d] poſtulant te conſtitui ſacerdotem, eorum deſideria neceſſario cõplenda eſſe preuidemus. Tota ergo mentis intentione ita lucrum animarum dño noſtro facere feſtinato: vt digna te merces ante conſpectum ei⁹ in die retributionis inueniat. quicquid vero de predicte rebus eccleſie, vel eius patrimonio ſeu cleri ordinatione promotioneve et omnibus generaliter ad eum pertinentibus ſolerter atq̃ȝ canonice[e] ordinare, facereq̃ȝ prouideris, liberã habebis (quippe vt ſacerdos proprius) modis omnibus facultatem.

¶ Ad eundem.

Illud quoq̃ȝ fraternitatem tuam ſcire neceſſe eſt, qm̃ ſic te predicte Terraconeñ. eccleſie cardinalem eſſe cõſtituim⁹ ſacerdotẽ: vt ꝛ Fundenſis eccl̃ie pontifex eſſe non deſinas[f]: nec curam gubernationemq̃ȝ eius pretereas: q: ita fraternitati tue ſepedicte Terraconẽſis eccleſie curã iniungimus: vt Fundenſis eccleſie tibi iura poteſtatem ve nullo modo ſubtrahamus[g].

b Qui plures. ¶ Sub cõmendatione, ꝛ illius eccleſie non eſt prelatus, ſed potius procurator: vt lxj.diſt.obitum. ꝛ ca.catinenſis. ꝛ qui cõmendauit poteſt reuocare quando vult. Nam cõmendare nihil aliud eſt q̃ȝ deponere: vt.ff.depoſiti.lucius.ff.de verbo.ſigni.commẽdare. Dic vt de elec. nemo deinceps. lib.vj.

c ¶ Unum abbatẽ duobus.§.ꝓxia cauſa. ꝛ.q.vlt.ca.vlt.Jo.

¶ Poteſt. ¶ Caſ⁹. Ponit Gra. hic caſum in quo aliq̃s duab⁹ eccleſijs intitulari poteſt vel preſici. ad hoc inducit ſequens ca. Dicunt tamen q̃dam q̃ cap. loquit̃ de vna cõmẽdata ꝛ alia intitulata.

Relatio. ¶ Caſus. Clerus ꝛ popul⁹ Terracoñ. eccl̃ie defuncto Petro ep̃o ſuo poſtulauerunt a Grego. in ſuum põtificem ep̃m Fundẽſis eccleſie. Grego. vero annuens poſtulationi eorum, rogat eũ vt fideliter terraconenſem eccleſiam regat: quã ita ſibi committit, vt Fundẽſis eccleſie ep̃us eſſe non deſinat: ſȝ vtriuſq̃ȝ epiſcopatus curã habeat ꝛ liberã in oĩbus facultatẽ.

d ¶ Cardinalẽ.i. ꝓpriũ epiſcopũ.

e ¶ Canonice. Nũquid talis forma erit in literis ꝓcuratorȝ, vt ſic ſcribat. quicq̃d canonice vel legitime per eum fuerit ordinatum, ratũ habeo? Certe nõ: vt.ff.de procu. ſi procuratorem.ex̃ de cõfir. cũ dilecta.in fi. Nã ſi illegitime aliq̃d fecerit ꝓcurator, non reſcindit̃ ſnĩa: vt C.de ꝓcu. ſi ꝓcurator. ex̃ de offi.iudi.deleg.cũ olim.Jo. Certe talis procuratio non valet: q: ſemp diceret dñs illum nõ eſſe legitimũ actũ: et vidi per dñm Hugo. talem procuratorem in concilio reprobari.B.

f ¶ Illud quoq̃ȝ. ¶ Deſinas.§.diſtinc.lxxxix.cap.j. cõtra Joan. Sed illud eſt ius commune: hoc ſpeciale.vij.q.j.petiſti.B.

g ¶ Subtraham⁹. Niſi illud apponeret̃ ſtatim q̃ȝ cito

Cõmẽdare eſt deponere.

Cum iſta glo. concor. Bal. et Sal.i.l. ſi ꝓcurator.C de ꝓcu. q̃b⁹ ad de gl.et Pau. d leaza.in clemẽ.j. de ꝓcu. et idem no.bar. in.l.que oĩa.§. plane. cum.l. ſeq.ff. eo. et in ſi'ĩ no. Bal. in rub.C. de exer ci.i.iij. colũ. ꝛ i l.cũ mã dati. C. mãda.ꝛ expſſe ꝑ Spec. i ti.de ꝓcu.in.§. ratione autẽ.✠. itẽ excipitur.

confirmaſſet eum in ſcdo epiſcopatu, vacaret prim⁹. extra de electio. cum in cunctis. j. e. q. ij. ſi quis iam tranſlatus. ſecus tamen in alijs beneficijs eſt. nā ibi in recipiendo vnum non videtur renunciare alij. extra de teſta. officij. Nam etſi vxor recipit ſibi aliquod legatum a viro, non ideo renunciat doti. C. de rei vxo. ac. l. vnica. §. ſciendum. Jo. de fan.

Ubi ſ hoc τ. j. e. q. ij. ſi q̄s iam. ibi videas.

C Nō enim. ¶ Caſus. Jſte. §. loquitur ſm opinionem illorū qui dicebant φ hoc cap. relatio, intelligitur de eo q̄ habet vnam eccleſiam intitulatā, et aliā commendatā. vel reſpicit ca. illō. ſ. e. qui plures.

Qui vero relicta. Hec q̄ſtio diuidit in quatuor partes. Jn p̄ma probatur φ nemo ſine literis commendatitijs epiſcopi ſui poteſt tranſire ad aliā eccleſiā. et hoc ꝓbat per capi. ſeq. Scōa ibi: Si q̄s iam. Tertia ibi: Sicut autem. Quarta ibi: Cōducititijs. Jo. de fan.

C Caſus. Hec eſt ſecunda queſtio, in qua queritur ſi clericus ſuam eccleſiam relinquere velit, an poſſit ad aliā tranſire ſine literis dimiſſorijs ſui epiſcopi? Et reſpōdetur φ non, niſi velit ad religionē tranſire: vt ſupra xix. q. ij. due. alioquin poterit reuocari: vt. j. e. q. placuit.

Non enim poteſt vtriq₃ preſidere tanq₃ titulate: ſ₃ vni tanq₃ commendate, alteri vero tanq₃ titulate preeſſe valet.

C Queſtio. ij.

Qui vero[a] relicta ſua eccleſia ad aliam trāſire voluerit, nequaq₃ ſine dimiſſorijs literis ſui epiſcopi ſuſcipiatur.

Unde in. vij. ſynodo legitur.

C Sine dimiſſorijs lr̄is in aliena eccl̄ia clericus non ordinet.

Quoniā diuerſarū eccleſiarū clerici ſuas in quibus ordinati ſunt eccleſias relinquētes, ad alios concurrūt ep̄os: et ignorāte ep̄o proprio in alienis conſtituuntur eccleſijs, vbi contingit eos ſine ſui examinatiōe permanere: precipim⁹ ammodo vt nullus clericoꝝ oīno in quocunq₃ gradu ſit, licētiam habeat ſine dimiſſorijs[b] lr̄is ſui ep̄i[c] in altera conſtitui eccleſia. Qui vero hoc ammodo non obſeruauerit: ad opprobrium[d] eius qui ordinauerit eū, deponatur, tam ipſe, q₃ q̄ eū ſine ratione ſuſceperit.

Item ex conci. Hiſpalenſi.

C Ad aliā eccleſiā trāſire clerico nō licet ſi ꝓprijs miniſterijs ſua fuerit deſtituta.

Placuit vt ſi quis clericus miniſterijs eccleſie proprie deſtitutis ad aliā trāſitū fecerit: cōpellente ad quem confugerit ſacerdote ad eccleſiam quā prius incoluerat reuertatur. Qui vero eum ſuſceperit, nec ſine vllo ſtatim niſu exceptionis[e] ad propriam eccleſiam remittendum elegerit: quādiu eum reſtituat[f], communione ſe priuatum cognoſcat. deſertorē autē clericū cingulo[g] honoris atq₃ ordinis ſui exutum aliquo tempore monaſterio relegari cōuenit: ſicq₃ poſtea in miniſterium eccleſiaſtici ordinis reuocari[h]. Nam non poterit in talibus ꝓpagationis[i] aboleri licentia[k], niſi fuerit in eis per correctionē diſcipline ſubſecuta correctio.

Obijcitur autem illud Calcedo. concil.

C Nihil commune habeat cū eccleſia priori q̄ de vna ad aliā tranſlatus eſt.

ſolennis actus. ſic. C. de eman. l. iij. Sed ſi ad eccleſiam eiuſdem epiſcopatus trāſiret, ſufficeret nudus τ tacit⁹ conſenſus, quia tacitus conſenſus diſſoluit matrimonium carnale: vt. xxxiij. q. v. qui vxorē. Et eſt ratio quare a priori erit abſolutus: quia nemo poteſt duobus dominis ſeruire: vt. ſ. e. q. j. ca. j. Sed ſi aliquis haberet prebendas in diuerſis ep̄atib⁹, ab vtroq₃ poſſet iudicari τ ordinari. Et ſic vnus epiſcop⁹ poſſet ordinare clericum alteri⁹: quod eſſe nō debet: τ ita ſequeretur impoſſibilitas iuris.

Beneficiat⁹ in dioceſib⁹ duorū ep̄orum ab vtroq₃ iudicat.

c C Sui ep̄i. Sufficit habere literas ſolius ep̄i vbi ep̄s notus eſt: ſed in remotis ep̄is requirūtur quinq₃ ſigilla: vt extra de cleri. peregri. ca. j.

Sub, vel repugnātia: vt no. lxx. diſ. ſctō rū. τ ea q̄ ꝓmiſſa ſunt fuerūt etiā vba hu. q̄ ſ hoc plene not. ſ. e. q. j. in p̄n.

d C Ad opprobriū. Eadem pena ſtatuitur cum ep̄s inſtituit aliquē inuit⁹ patronis. xvj. q. vij. decernim⁹.

Placuit. ¶ Caſus. Statutum fuit in concilio Hiſpalēſi, vt ſi aliquis cleric⁹ ad alienum epiſcopū ↄfugerit, ſtatim epiſcopus ad quē confugit, ad priorem eccleſiam eum remittat, et donec ꝓprie eccleſie eū nō reſtituat, ſciat ſe communione priuatū: cleric⁹ vero ab executiōe ſui officij remotus per aliquod tempus in monaſterium relegetur, et poſtea ad eccleſiaſticum miniſteriū poterit reuocari.

Ep̄s de clericū alienū recipiēs eſt puniendus.

a C Qui vero. Hec queſtio terminatur. lxxj. diſ. c. j. ij. et iij. Sed quid ſi quis epiſcopus receperit clericū alienū? De hoc varie pene ſtatuunt. Quidam canones dicunt vtrūq₃ eſſe excōmunicandū quouſq₃ clericus reuertat: vt. lxxj. diſt. clericos. Sed dicit hic in cap. j. φ vterq₃ ſit deponendus. Jn ſecundo cap. dicitur φ eſt remouēdus ad tempus ab officio. Unde cum diuerſe pene ſint ſtatute, iudex poteſt infligere quam magis viderit expedire. extra vt lit. non conteſt. quoniam. §. ſi vero. extra de offi. deleg. de cauſis. Jo. de fan.

Quoniā diuerſarū. C Caſus. Relatū fuit in ſeptima ſynodo φ clerici quidam ſuis epiſcopis ignorantibus in alienis eccleſijs inſtituebantur: quare ſexta ſynodus ſtatuit vt hoc decetero non fiat ſine literis dimiſſorijs ſui epiſcopi. ſi vero contra factum fuerit, epiſcopus τ clericus deponantur.

b C Dimiſſorijs. Patet enim φ non ſufficit in tali tranſlatione tacitus conſenſus epiſcopi: vt. lxxj. diſtin. ca. j. ſed

Propagationis. i. ꝓmotionis ad maiores ordines, vel reſtitutionis ad eoſdem. Aboriri. i. naſci niſi fuerit τc. aliter eſt in litera aboleri. i. deleri τ diſtingui. Et ſecundum hoc dicit licentia. i. impunitas propagationis. i. peruagationis: vel huius male conſuetudinis que propagatur, niſi corrigatur.

e C Exceptionis. i. excuſationis.

f C Reſtituat. Et ſic poteſt peti reſtitutio clericoꝝ.

g C Cingulo. in executione. nō eīn deponit, vt ſequit.

h C Reuocari. ipſo iure, ſicut ille cui ad tempus interdictum eſt poſtulare. ff. de poſtu. imperatores.

i C Propagationis. Propagatur enim vitiū per malū exemplum. xj. q. iij. precipue.

k C Licentia. id eſt impunitas.

C Obijcitur. ¶ Caſus. Supra oſtēſum eſt φ ad aliam eccleſiam tranſiens reuocatur. Nunc vero probat Gra. contra: τ ad hoc inducit ſequens ca.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Si quis iam tráſlatus[a] eſt ab vna eccl'ia ĩ aliã, nihil habeat cõmune cũ priori ſiue ſub eccleſia[b] cõſtitutis martyribꝰ, ſiue in parochijs, ſiue xenodochijs, aut eoꝝ negocijs. Eos vero q̃ auſi fuerint poſt ordinationez huius magne ⁊ vniuerſalis ſynodi agere que prohibita ſunt: ſtatuit ſancta ſynodus cadere de ꝓprio gradu. ¶ Aliud eſt tráſferri, atq; aliud ꝓpria temeritate tranſire. illud apoſtolica authoritate fieri licet: hoc vero oĩbus modis prohibetur.

Sicut autem duabus eccleſijs vnus preponi non debet, ita nec vna eccleſia inter plures diuidi valet. Unde in Remenſi concilio legitur.

¶ Una eccleſia duobus ſacerdotibus diuidi non poteſt.

Sicut in vnaquaq; eccleſia vnus preſbyter debet eſſe: ita ipſa que ſponſa, vel vxor eius dicitur, non poteſt[c] diuidi inter plures

---

Si q̃s iam. hec eſt ſc'da pars. q. ſm Jo. de fan. ¶ Caſus. Quidam clerici poſtq; tranſlati erant de ſuis eccleſijs ad alienas, volebant prioribus preſidere ſicut prius. ſtatutũ eſt ergo in concilio Calcedonẽſi. vt hoc de cetero non fiat: cũ nil poſtea habeant cõmune cum prioribus vel eccleſijs vel domibus ſub eis cõſtitutis. et ſi quis cõtra fecerit: deponatur. Negocijs. i. in cauſis vel rebus eoꝝ: ſcilicet martyriorum, parochiarũ, xenodochiorum.

ij. ps.

a ¶ Tranſlatus. Tráſlatũ eũ intelligo cũ eſt ꝯfirmatus et adeptꝰ poſſeſſionem vt extra de elect. cũ in cunctis. ſed ꝓpter ſolam confirmationẽ nõ ꝑdit ius qḋ habuit in priori eccleſia, niſi adeptus ſit poſſeſſionem: vt. xcij. di. ſi qui epi. Et intellige quando eſt tranſlatus de authoritate epi ſui: ⁊ in eo caſu põt intelligi extra de conceſ. preben. et ec. non va. literas. ⁊ extra de preben. de multa. alioquin ſi ſine licentia epiſcopi tranſit: non ipſo iure: vacat prior eccleſia immo prior epũs põt eũ repetere: vt. vij. q. j. non oportet. et. c. ſi q̃ vero. Uel dic ꝙ vacat quãtum ad ipſum. Joan. Ego credo ꝙ prior eccleſia eum poſſit repetere: cũ eo ſit ſpoliata: vt extra de reſti. ſpo. per totum. B. Item ſi aliquis recepit beneficium ſimplex in alia eccleſia: nõ ideo perdit priorẽ eccleſiã vel prebẽdam: dũmodo nõ ſumat illam pro titulo. Poſſunt enim canonici dare ſimplex beneficiũ non canonico. vt extra de magiſ. qr nonnullis. et xvj. qõ. j. poſſeſſiones. Sed nunquid epi poſſunt diſpenſare circa pluralitatẽ beneficioꝝ: cum dicat in illa conſtitutione de multa ꝙ per ſedem ap'licam poteſt diſpenſari? Et ꝓbo ꝙ poſſunt: qr a canone permittit eis diſpenſatio. lxxj. diſt. ſanctorũ. et ſicut habet papa poteſtatem circa epatus: ſic epi circa eccleſias. extra de exceſſi. prelato. ſicut vnire. Item quia legiſlator ſibi non ſeruauit ſpecialiter diſpenſationem cum dixit romanum pontificem poſſe diſpẽſare: ergo alijs permiſit. vt extra de ſenten. excommuni. nuper. non enim dicitur in conſtitutione ſolum papam poſſe diſpenſare. ſed aliud eſt dicere ſolum papam: et aliud papã: vt extra de teſta. requiſiſti. Non enim credendum eſt papam velle iura aliorum diminuere. vt. xcix. diſtin. ecce. et. c. nullus. Et quicquid facit: intelligendum eſt ſine preiudicio aliorum epiſcoporum facere: vt. ix. q. iij. nunc vero. C. de eman. nec auus. nec inde naſci debet iniuriarum occaſio. vnde iura prodierunt: vt extra de accu. qualitur. et. C. vnde vi meminerint. Nec dicitur in cõſtitutione ꝙ romanus pontifex debet diſpenſare: ſed ꝙ poteſt diſpenſare. Sed per hoc verbum poteſt, non imponitur neceſſitas. ff. de offi. preſi. ſepe. et. l. ſequen. ⁊ licet de Romana ſede dicatur: non ideo excluditur de alijs: argu. ij. qõ. vj. ad romanam. Et niſi expreſſe corrigatur: vetus ius manebit ſimul cum nouo: vt. C. de appel. precipimus. in fine. et quotiens noua actio vel nouum ius indulgetur: vetus non tollitur, niſi hoc expreſſe dicatur. ff. de actio. et obliga. quotiens. et. xxxv. qõ. iij. de inceſtis. in fi. et adde rationes quas dixi. lxx. diſtin. ſanctorum. Econtra videtur ꝙ non poſſunt quia etiam iure antiquo priuabatur epiſcopus iure dandi plura beneficia. Uel ex gratia quadam poterat ille qui habuit plures eccleſias, eligere vnam quam volebat. extra de preben. quia. et. c. referente. Item cum hic papa tantum exprimatur, ergo alij non poſſunt. xcv. diſtinctio. illud. nam quod de vno dicit de alio negat. xxiij. q. iiij. forte. xxv. diſtinc. qualis. ſic argumentatur Innocentius extra de his que fi. a prela. cum apoſtolica. et ca. tua. et que titio nubere iubet: omnibus alijs nubere ꝓhibetur. ff. de condi. et demon. cũ ita. Ad hoc poteſt dici ꝙ ſolus papa poteſt diſpenſare, ꝙ aliquis ſit intitulatꝰ in diuerſis eccleſijs diuerſorũ epiſcoporum. Nam in hoc caſu videtur ſequi impoſſibilitas iuris: quia qua ratione debet recipere ordines ab vno: et ab alio: et ſtare mandato vnius et alterius: cum tamen mandata illorum poſſent eſſe contraria: et ille iurauit obedire vtriſq;. Item quia nemo debet ordinare clericum alterius dioceſis vel recipere ſine dimiſſorijs literis per quas ſit abſolutus a priori. Et quia nemo poteſt duobus dominis ſeruire: hanc impoſſibilitatem iuris ſolus papa poteſt temperare. Uel facias vim in eo quod dicit maioribus. † vt ſolus papa poſſit diſpenſare de maioribus, epiſcopi autem de minoribus. Item in eo fac vim cum dicit. cum ratio poſtulat, id eſt talis eſt caſus ꝙ epiſcopus non poteſt diſpenſare. Item non dico eum ſtatim priuatum priori eccleſia: niſi quando de licentia epiſcopi tranſit. hoc enim non poteſt fieri ſine dimiſſorijs literis. ſ. eo. quoniam. Nam ſi ſine licentia tranſit: poteſt reuocari a priori: vt. vij. q. j. non oportet. et. c. ſi qui vero. Uel ad cautelam epiſcopus cõmendet ei ſecũdam eccleſiam: vel det ei ſub conditione ſi poterit obtinere diſpenſationem, et adde quod dixi. lxx. diſtin. ſanctorum.

b ¶ Siue ſub eccleſia. id eſt ſiue prior eccl'ia fuerit monaſteriũ: ſiue parochia ⁊c. nil ſe intromittat ammodo de negocijs prioris eccleſie.

¶ Aliud. ¶ Caſus. Soluit Gratianus predictam contrarietatem: dicens ꝙ aliud eſt tranſferre authoritate prelati: ⁊ aliud propria temeritate tranſire. primum permittitur: ſecundum prohibetur. Poſtea oſtendit ꝙ ſicut duabus eccleſijs vnus preponi non debet: ita vna eccleſia duos prelatos habere non debet. et ad hoc inducit ſequens capi.

¶ Sicut. ¶ hec eſt. iij. pars queſtionis ſm Jo. de fan.

Sicut. ¶ Caſus. Quedam eccleſie duos habebant prelatos: quod cum relatum eſſet in Remẽſi concilio: ſtatuit concilium vt hoc decetero non fiat: ſed vnaqueq; propriam habeat prelatum: quia ſi aliter fiat, eccleſia nõ reputabit ſponſa vel vxor: ſed potius ſcortum: que ſponſa eſt ante corporalem adminiſtrationem: vxor vero poſt adminiſtrationem, eius ſcilz preſbyteri. Que aũt poſtea vſq; ad q̃ſtionẽ ſequũtur: plana ſunt per ſe.

c ¶ Non poteſt. Supra. xvj. qõ. j. ne pro cuiuſlibet. extra de fi. preſby. propoſuit. contra. vij. q. j. illud. Sed plu

---

Margin notes:

Beneficiatus tráſiẽs de vna eccleſia in aliaz an ſtatim perdat primã.

Epi an poſſunt circa beneficiorũ pluralitatẽ diſpenſare.

iij. ps.

Reſpõſio ſc'de queſtionis.

† Scilz decret. de multa. ſz aliud eſt tráſferri authoritate ſuperioris. bene et canonice ſoluit: vñ hec ſententia inuenit ĩ canonibus. vij. q. j. mutatiões

preſbyteros: ſed vnum tantūmodo habebit ſacerdotem: qui eã caſte et ſyncere regat. Unde interdicimus vt nullus preſumat eccleſiã inter duos vel plures diuidere[a]: quia eccleſia Chriſti vxor ⁊ ſpõſa debet eſſe, nõ ſcortum: ſicut Calixtus papa teſtatur.

Conductitijs[b] quoqȝ preſbyteris eccleſia committi nõ debet. Unde Innocen. ij.

¶ Conductitijs pbr̃is eccleſia non committatur.

Precipimus etiam ne conductitijs[c] preſbyteris eccleſia committatur: ſed vnaqueqȝ eccleſia cui facultas ſuppetit, ꝓpriū habeat ſacerdotem.

¶ Queſtio. iij.

Quod autē[d] clerici ſecularium negociorū procuratores eſſe non valeãt auctoritate Carthagineñ. concilij primi probatur: in quo Nicolaus papa epiſcopis caſtilianis dixiſſe legitur.

Palea.

Peruenit in ſanctam ſynodum, quia de eis qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam maiorum poſſeſſionum cõductiones ⁊ ſeculares cauſas ſuſcipiant: et ſeipſos quidem a miniſterijs ſanctis per deſidiam ſeparent: ad domos autem ſecularium cõcurrant: et ſubſtantiarum eorum gubernationes auaritie cauſa ſuſcipiant. Decreuit igitur ſancta ſynodus neminē deinceps eorū: hoc eſt nõ epm ſiue clericū aut monachū cõducere poſſeſſiones: aut miſceri ſecularib⁹ ꝓcurationib⁹, niſi forte q̃ legib⁹ ad minorū etatum tutelas ſiue ꝓcurationes inexcuſabiles attrahantur: aut cui ipſius ciuitatis eps̃ eccleſiaſticarū rerum cõmiſerit gubernacula: vel orphanorū aut viduarū q̃ indefenſe ſunt: aut earū perſonarū q̃ maxime eccleſiaſtico indigent adminiculo propter timorem dei. Si qs̃ vero tranſgreſſus fuerit hec ſtatuta correctioni eccleſiaſtice ſubiaceat. Item ex cõcilio Carthagiñ. primo Nicolaus epiſcopus caſtilianis ✝ dixit.

¶ Qui clero annexi ſunt, ſecularium poſſeſſionum procuratores non fiant.

Credo placere ſuggeſtionem meam ſanctitati veſtre: et diſplicere vobis vt qui ſeruiunt deo: et annexi ſunt clero, accedant ad actiones[e] ſeu adminiſtratiões[f] vel ad procurationes domorum[g] ſeculariū. Gratianus epiſcopus dixit: apoſtolorū ſtatuta ſunt que dicunt. Nemo militans deo: implicat ſe negocijs ſecularibus. proinde aut clerici ſint ſine actionibus domorum: aut[h] actores ſine officio clericorū. Uniuerſi dixerunt: Hoc obſeruemus.

Item ex concilio Carthagineñ. iiij. ¶ De eodem.

Placuit vt epi, pſbyteri et diaconi: vel quicūqȝ clerici nõ ſint ꝯductores[i] aut

---

res poſſunt eſſe in eadem eccleſia: ſed tantum erit vnus prelatus.

Eccl'ia abundans p epm in plures diuidi poteſt.

a ¶ Diuidere. ita ꝙ vna maneat. Sed ſi eſt eccleſia vel prebenda abūdans: de ea bene poteſt epiſcopus facere plures eccleſias vel prebendas: dum tamen eccleſie non ſint ſub eadem limitatiõe: vt xvj. q. j. plures. ſicut de vna prouincia fiūt plures: vt x. diſtinc. lex imperatorū. et. cj. diſtin. puenit. et de duab⁹ eccleſijs fit vna vt extra de exceſ. prela. ſicut. ecõtra de vna due. vt extra de eccl'. edi. ad audientiam. Jo.

iiij. ps.

b ¶ Cõductitijs. iiij. pars. q. ſm Jo. de fan.

Pbr̃i cõductitij q̃ dicūt

Recipim⁹. c ¶ Cõductitijs. Conductitios appellat eos q̃bus pro certo precio cõmittitur cura animarū. hoc enim eſt iniquum: vt extra ne pre. quoniam. al's ſi prelatus aliquis alicui⁹ eccleſie habeat ſecū ſacerdotem ſub annuo cenſu. non eſt iniquum: et ſi peregre vadit: et pro certo p̃cio interim aliquē cõducit. poteſt ergo quis conducere operas ſacerdotis alicuius, etiã vſqȝ ad ſeptēniū. extra ne pre. vices ſuas. querelam. ſed non regimen animarū: ✝ vt extra eo. titu. quoniã. Uel dic conductitios pbr̃os appellari vicarios: qȝ per vicarios nõ dȝ q̃s regere eccl'iam: vt ex̃ de cle. non reſiden. qȝ nonnulli.

✝ Uide qđ not. ſ. j. q. ſe iij. i pn. §. his ita.

Quod autem ¶ Caſ⁹. Hic intitulatur tertia queſtio, qua queritur an clerici poſſint eſſe procuratores negociorū ſeculariū: et dr̃ ꝙ nõ: vt ꝓbatur per ſequētia. negocia tñ miſerabiliū perſonarū gerere pñt: vt. lxxxviij. diſtin. c. j.

d ¶ Quod autē. Hec queſtio expedita eſt ſupra. xv. q. ij. in ſumma. Dicitur enim quis exercere ſecularia negocia tribus modis. Uno modo ſi aliquid ematur vt carius vendatur: et hoc non licet. De hoc tractat̃. lxxxviij. diſtin. per totum. Quandoqȝ idem eſt ꝙ exercere cauſas ſeculares: et illud etiam nõ licet clericis niſi pro certis perſonis. extra de poſtu. c. a. j. Quandoqȝ idem eſt qđ eſſe procuratorē rerum ſecularium ſiue adminiſtratorē: nec illud licet clericis. extra ne cleri. vel mona. ca. ij. et ca. ſȝ nec. Quandoqȝ idē eſt quod conducere poſſeſſiones a laicis. hoc nõ eſt interdictum eis quando indigent: qȝ hoc etiam licet monachis: vt extra de deci. dilecti.

Clerici an poſſint negocia ſecularia exercere.

Credo. ¶ Caſus. Statutum fuit in concilio Carthaginenſi vt clerici non ſint adminiſtratores, vl' ꝓcuratores domorū ſecularium. Et hoc probat̃ auctoritate apoſtoli dicētis: Nemo militans deo ⁊c̃. Ad actiones, cauſarū. Aut, pro et: et ſic vtrobiqȝ exponas.

✝ Al's culiſtia nus.

ij. Ti. ij. a.

e ¶ Ad actiones. ſcȝ cauſarum.

f ¶ Seu adminiſtrationes. ſcilicet rerū ſecularium.

g ¶ Domorū. id eſt familias laicorum: vt procurent laicorū familiam in victu.

h ¶ Aut. Nõ intelligas ꝙ eis detur optio: ſȝ iſtud aut, ponitur cõminatiue. ſic ponit̃. lxxxviij. diſtinct. conſequens. et. xlv. diſt. diſciplina. Joã. de fan.

Placuit. Caſus. Statuitur in ca. iſto vt clerici non ſint conductores vectigaliū: nec procuratores domorum ſeculariū: nec aliquo modo turpi lucro inhereant. Et hoc probatur auctoritate Pauli dicentis: Nemo militans ⁊c̃.

i ¶ Conductores. fiſci ſcilicet: vt ipſi preſtent tributum et vectigal. eccleſia enim non debet recipere poſ-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ſeſſiones grauatas tribut; : immo ſi habet, deſeret eas: vt.x.q.ij.hoc ius.§.item predium. Uel appellat hos conductores qui aliquid conducunt vt alijs carius locent. Et eſt ſi.C.locati.milites.

a ℭ Inhoneſto.quia honeſto poſſunt: vt.xcj.diſtinc. clericus victum.

Cyprianus. ℭ Caſus. Apud furnenſem eccleſiam laici morientes in teſtamēto ſuo ſacerdotes, et diaconos ꝛ alios clericos nominabāt tutores vel curatores filiorum ſuorum. quare Cyprianus ſcribit clero et populo illius ciuitatis: dicens hoc eſſe contra ſtatuta ſanctorū patrum: et contra ea que in concilio epiſcoporum ſtatuta fuerunt. vnde precipit Cyprianus vt hoc decetero non fiat. ſi vero quis fecerit: pro eius dormitione ſacrificiuꝫ non celebret. Que autem ſequuntur vſqꝫ ad queſtionē plana ſunt. (j.Ti. ij.a.)

b ℭ Tutorē. Tutelam teſtamentariam non recipient clerici: ſed legitimam poſſunt ſi volunt, ſed non cogūtur recipere eam. De hoc notaui.xvj qōe.j. generaliter. et.lxxxvj. diſtinct. peruenit. (Clerici an poſſunt eſſe tutores. ij.Ti. ij.a.)

c ℭ Probauit. id eſt deuouit.

d ℭ Pro dormitione. Id eſt morte. Nunquid ergo talis eſt excommunicat⁹? non: ſed ideo fit: qꝛ impenitens decedit. Dicunt tamen quidā hoc eſſe dictum ad terrorem: vt extra de rap. ſuper eo. et de tornea.c.j.

e Mollitijs. id eſt delitijs.

f Hi qui. Unde tūc nō poſſunt vocari in ius.ff.de in ius voc.l.ij.

g ℭ Sed die. Horis tamen interpolatis. ſic ſumitur. xxxvj.diſtinct. ſi quis vult.et.ff. de con. et de. ſi quis ita,

procuratores: neqꝫ vllo turpi vel inhoneſto [a] negocio victū querant, quia reſpicere debent ſcriptum eſſe: Nemo militans deo, implicat ſe negocijs ſecularibus.

Item ex epiſtola Cypriani ad preſbyteros, et diaconos, ꝛ plebem furnenſem.

ℭ **Secularium negotiorum procurationem clerici non ſuſcipiant.**

Cyprianus preſbyteris ꝛ diaconibus plebi furnenſi conſiſtentibus ſalutem. Iampudem concilio epiſcoporum eſt ſtatutum ne quis de clericis et dei miniſtris tutorem [b] ac curatorem teſtamēto ſuo nominauerit: quandoquidem ſinguli diuino ſacerdotio honorati, et in clericorū miniſterio conſtituti, non niſi altari et ſacrificijs deſeruire, ꝛ precib⁹ atqꝫ orationib⁹ vacare debeāt. Scriptum eſt enī: Nemo militans deo, implicat ſe negocijs ſecularibus, vt poſſit placere ei cui ſe probauit [c]. qđ epi ꝛ anteceſſores noſtri religioſe cōſiderantes, ꝛ ſalubriter prouidentes cēſuerunt ne quis decedens ad tutelam vel curā clericum nominaret: ac ſi quis hoc feciſſet, non offerret pro eo, nec ſacrificium pro dormitione [d] eius celebraret: neqꝫ enim ante altare dei merentur nominari in ſacerdotum prece qui ab altari ſacerdotes et miniſtros volunt auocare.

Item ex eadem.

ℭ **Non licet clericis mollitijs et ſecularibus rebus obligari.**

Mollitijs [e] ꝛ ſecularibus rebus, laqueiſqꝫ obligari non debent qui diuinis rebus et ſpiritualibus occupati ſunt, nec ad terrenos ꝛ ſeculares actus vacare.

Item ex eadem.

ℭ **Secularibus negotijs clerici non alligentur.**

Hi qui [f] in eccleſia dñi ad ordinationē clericorum promouentur, in nullo ab adminiſtratione diuina auocentur, nec moleſtijs et ſecularibus negotijs alligentur: nec ab altaribus et ſacrificijs recedant: ſed die [g] noctuqꝫ celeſtibus rebus et ſpiritualibus ſeruiant.

Item vt ſupra Cyprianus.

ℭ **De eodem.**

Sacerdotium [h] religioſe decretum et neceſſarie factum ſeruetur [i] a nobis: ſimul et ceteris fratribus detur exemplum ne quis ſacerdotes ꝛ miniſtros dei altari ei⁹ et eccleſie vacantes, ad ſeculares moleſtias deuocet. Obſeruari decetero poterit ne q̇s vltra hoc faciat circa perſonam clericorum: ſi quod factum eſt, fuerit vindicatum.

ℭ **Queſtio.iiij.**

Quod vero [k] fulgidis, et claris veſtibus eis ornari non liceat: in.vij.ſynodo iubet, in qua ſic ſtatutum eſt.

ℭ **Corripiātur clerici qui vnguentis ꝛ claris veſtib⁹ et fulgidis laſciuiunt.**

vbi dicit ꝙ ſi alicui taliter legatum eſt vt cū filijs habitet non requirit ꝙ in quolibet momento ſit cum eis. Ad idē ff.de an.leg.l.meuia.in prin.ꝛ.§.j.ꝛ ſic etiam no.xxxj.diſt. ſacroſctā. vñ ꝛ ſi ꝑ quatuor mēſes ſeruiat toti⁹ anni reditus cōſequi videt ar.ff.de an.leg.a nobis. Io.de fan.

h Sacerdotiū. id eſt ꝯſtitutio de ſacerdotib⁹.

i ℭ Seruet. Hec ſunt verba conſtitutionis vſqꝫ ad illum locum: obſeruari.

Quod ꝟo ful. ℭ Caſ⁹. Hic intitulat.iiij. queſtio: vbi querit an liceat clericis fulgidis veſtibus ornari? Et reſpondet ꝙ non ad iactantiam: et ad laudem humanam: vt infra.ca.j. ſed ſi preter corporis voluptatem clerici pulchrum habeant indumentum: dummodo ſit honeſtū: non reprobatur: vt ſupra.xlj. diſtinc.c. parſimoniam. In talibus enim non vſus ſed libido eſt in culpa: vt.ſ̄. xlj. diſtin. quiſquis.

k ℭ Quod vero. No. ꝙ vſus veſtiū non deſpicitur ſed abuſus: ſcilicet iactātia ꝛ voluptas: qꝛ in victu non refert quis, vel quid vl' q̄tuꝫ comedat: dūmodo non guloſe ſumat: vt.xlj.diſtin. quiſquis.et.c. delicie. idem dico in veſte: vt.xlj. diſtin. parſimoniam. et hic in cap.j. Poſſunt ergo clerici ſecundum conſuetudinem regionis ꝑcioſis veſtibus vti vt cōformēt ſe moribus eorum inter quos viuunt: et ne vileſcat dignitas clericalis: argumē. lxxx. diſtinctio. epiſcopi. ſed rubeis et viridibus pannis non vtentur: omnes deſuper habebunt clauſas veſtes. extra de vita et hone.cleri.clerici. purpuram ꝛ cendatum poſſunt ferre. Nam veſtis domini purpurea fuit: nec tenet illud quod (Ueſtes ferant ſm regionis conſuetudinē.)

legitur extra de vita et hone. cleri. ſtatuimus. quia non fuit per vſum vtentium approbatũ: ſicut nec illud Grego. vij. extra de appel. meminimus. Greg. tamen dicit ſi cultus precioſarum veſtium non eſſet in culpa, ſermo dei non tam manifeſte exprimeret diues indutus purpura ⁊ byſſo deſcẽdit ad inferos. de pe. diſtin. iij. cauendum. ſed illud non obſtat: q̄ꝛ ſine charitate erat nam, ꝓpter diuitias quis non damnaretur. xxx. diſtin. hec ſcripſimus.

d ¶ Imaginarias. In quibus imaginamur et reſpicimus conditionem noſtram.
e ¶ Neceſſitatem. i. commoditatem ⁊ honeſtatem.†
f ¶ In ſummitate. i. limbo.

† Bñ dicit, nã ſi ſolũ neceſſitatẽ attendas pellis capina ſufficeret: qd non eſt ver. xlj. diſt. parſimoniã. ⁊ §. vlt. ſm Jo. de fan.

OMnis iactura ⁊ ornatura[a] corporalis a ſacrato ordine aliena eſt. eos ergo epiſcopos vel clericos q̄ ſe fulgidis et claris veſtibus ornant, emẽdari opꝫ. ſi in hoc ꝑmanſerint, epitimio[b] cõtradantur. ſimiliter ⁊ eos qui vnguentis[c] vnguntur. ¶ Quoniã ṽo radice amaritudinis exorta cõtaminatio facta eſt in eccleſia catholica chriſtianos calũniãtiũ hereticorum: hi qui hanc receperunt, non ſolũ imaginarias[d] ſcripturas abominati ſunt, ſed etiã omnẽ reuerẽtiam repulerunt: eos qui religioſe ac pie viuunt, offendentes: ac per hoc cõpletur in eis quod ſcriptum eſt: Abominatio eſt peccatori dei cultus. Igitur ſi inuenti fuerint deridentes eos qui vilibus et religioſis veſtibus amicti ſunt: per epitimium corrigãtur. ¶ Priſcis enim tẽporib⁹ oĩs ſacratus vir cum mediocri aut vili veſte conuerſabatur, omne quippe qđ non propter neceſſitatẽ[e] ſuam, ſed propter venuſtatẽ accipitur, elationis habet calũniam, quẽadmoduꝫ magnus ait Baſilius. ſed neqꝫ ex ſericis texturis veſtem q̇s variatam induebat, neqꝫ apponebat variorum coloꝝ ornamẽta in ſummitate[f] veſtimentorum. audierant enim quia qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt.

Item ex. viij. ſynodo.

¶ Clerici ſiue in itinere ambulantes, ſiue alibi degẽtes, congruis veſtibus ſibi vtantur.

NUllus eorũ qui connumerãtur in clero, veſtimentũ indecẽs habeat ſiue in ciuitate degens, ſiue in itinere[g] ambulans: ſed ſtolis[h] vtatur, que conceſſe ſunt clericis. Si vero quis tale quid fecerit, per vnam[i] hebdomadam ſuſpendatur.

Item zacharias papa.

¶ Non ſecularibus veſtibus, ſed ordini ſuo conuenientibus clerici vtantur.

EPiſcopi, pbr̃i, diaconi ſecularib⁹ indumentis non vtantur, niſi (vt condecet) tunica ſacerdotali[k]: ſed neqꝫ dum ambulauerit in ciuitate, aut in via, aut in plateis ſine operimẽto[l] preſumant ambulare, preterq̄ ſi in itinere longo tẽpore ambulauerint: q̄ꝛ ſicut mulier orãs in eccleſijs nõ velato capite deturpat caput ſuũ, iuxta apoſtolicã vocẽ: ita ſacerdos ſine operimento deturpat ſacerdotium ſuum. ſi temere preſumpſerit cõtra ſtatuta agere, communione priuetur donec que ſtatuta ſunt adimplere maturet.

Item Leo papa.

¶ Extra domos ſine proprio ornatu, ſacerdotes non appareant.

SIne ornatu ſacerdotali extra domos ſacerdotes apparere nullo modo conuenit, ne vt aliq̇s ſecularium[m] iniurias patiantur. cõtrarius deniqꝫ inuentus aut deſinat, aut canonice ſubiaceat diſcipline.

Item Innocen. papa. ij.

¶ Careant beneficijs eccleſiaſticis qui corrigi ab epiſcopis contemnunt.

OMnis iactura ¶ Caſus. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima dicitur clerici fulgidis veſtibus ſe ornantes, et qui vnguentis vnguntur, epitimio tradantur. In ſecunda parte dicitur quidam erant heretici qui deridebant eos qui vilibus veſtib⁹ induebantur: dicentes homines debebãt ornari, ⁊ non eccleſie. quorum hereſim ſi quis ſequitur, per epitimiũ corrigatur. In tertia parte dicitur antiquit⁹ homines vtebãtur mediocribus veſtibus: ſed nõ ſericis vel ornamentis variorũ colorum. qđ iuxta Baſilium ex elatione mentis videtur ꝓuenire. Secunda pars incipit ibi Quoniam vero. Tertia ibi, Priſc. Hi, ſupple ideo. Hanc, id eſt hereſim vel contaminationem.

Puer. xv.

a ¶ Ornatura. q̄ fit cauſa voluptatis. alias ſecus: vt xlj. di. parſimoniaꝫ et. c. delicie.

Mat. xi. a.

b ¶ Epitimio. id eſt ſuſpẽſioni vni⁹ ſeptimane: vt. j. ca. pxi. Uel epitimiuꝫ dicitur increpatio vel eſt gen⁹ pene.

Epitimiũ qd ſignificat.

N Ullus. ¶ Caſus. Statuitur in hoc ca. vt null⁹ clericus veſte vtatur indecenti: ſiue moretur, ſiue vadat: ſed vtatur ſtolis. i. veſtibus vel cappis que ſũt conceſſe clericis. et qui contra fecerit, per hebdomadam ſuſpenditur.

g ¶ In itinere. niſi fuerit iuſta cauſa timoris. extra de vi. ⁊ ho. cle. cleri.

h ¶ Stolis. i. veſte talari ſuperpelicio vel cappa.

i ¶ Per vnã. Nota de ſuſpenſione vni⁹ ſeptimane. ſic de cõſe. diſt. ij. ſi q̇s per ebrietatẽ. et. v. q. ij. preſenti.

EPiſcopi. ¶ Caſ⁹. Quidam clerici laicalibus indumẽtis vtebantur: ⁊ ſacerdotes ſine pallio i publico apparebant quare ſtatuit zacharias vt hoc de cetero non faciant niſi itinere lõgo ambulauerint: quia ſicut mulier orans non velato capite, deturpat caput ſuum. id eſt virum, ita ſacerdos ſine operimento deturpat ſacerdotiuꝫ ſuum. Si quis vero contra hec ſtatuta fecerit, communione priuetur. Sacerdotali. id eſt talari. Seq. cap. plauum eſt.

j. cor. xi. b.

k ¶ Sacerdotali. i. talari. vt. xxiij. diſtin. non liceat.

l ¶ Operimento. Id eſt ſiue cappa vel pallio.

m ¶ SIne ornatu. ¶ Secularium. Ergo videtur qui verberat tales non ſit excommunicatus. extra de ſenten. excommu. in audientia. ſed hoc non eſt verum: vt notaui. xvij. q. iiij. quiſquis. Jo. de fan.

c ¶ Qui vnguentis. Non propter egritudinem, ſed vt melius redoleant propter voluptatem: quod non licet. xcij. diſt. cantantes, ⁊ de conſe. diſt. iij. peruenit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Precipimus. ¶ Caſus. Precipit Innocentius vt clerici tam honeſte in habitu corporis ⁊ in moribus ſe habeāt vt aſpectum laicorū, quorum forma eſſe debent, non offendāt. Si quis vero contra fecerit: niſi admonit⁹ reſipiſcat, beneficio careat eccleſiaſtico.

Uum vero. ¶ Caſ⁹. Hic proponitur quinta queſtio: qua queritur an clerici ab epiſcopo ſuo correcti officiū relinquētes ad ſecularē iudicē cōfugere poſſint? Et reſpondet ꝙ non.

a ¶ Suum vero. Hec queſtio determinatur. xj. q̄oe.j. placuit vt quicūqꝫ. et.c.inolita.

Placuit. ¶ Caſus. Statutum fuit in concilio Agathenſi ꝙ ſi quis clericus propter correctionem epiſcopi vitandam relicto ſuo officio ad ſecularem iudicem confugerit: et is ad quem confugerit, opem ei defenſionis prebuerit: vterqꝫ de communiōe eccleſie repellatur.

Si quis a proprio. ¶ Caſ⁹. Statutū fuit in cōcilio antiocheno vt clericus ab epiſcopo ſuo depoſit⁹ vel epiſcop⁹ a ſynodo degradatus ad imperatorem non recurrat, ſꝫ recurrat ad ſynodum: ⁊ ibi alleget que ſibi ꝓfutura putabit. ꝙ ſi hoc facere contēnat, ſpē reſtitutionis in futurum nō habebit.

Iudiciorum publicorū cognitio ab imperatore peti non poteſt.

b ¶ Imperialib⁹. Ab imperatore nō poteſt peti cognitio publicorum iudiciorum: ſed epiſcopale iudiciū pōt peti ab eo. xj. que-

Precipimus vt tam epiſcopi q̄ꝫ clerici in ſtatu mentis, in habitu corporis deo et hominibus placere ſtudeant, et nec in ſuperfluitate ſciſſure aut colore veſtium, nec in tonſura, intuentium (quorum forma ⁊ exemplum eſſe debent) offendant aſpectū: ſed potius q̄d eorum deceat ſanctitatē: quod ſi moniti ab eis emendare noluerint, eccleſiaſticis careāt beneficijs.

¶ Queſtio.v.

Suum vero [a] epiſcopū relinquere, ⁊ ab officio ſuo diſcedere, atqꝫ ad ſecularem iudicē confugere nulli licet.

Unde in Agathēſi ꝯcil. legit.

¶ Clericus ad iudicem ſecularem confugiēs de cōmunione eccleſie depellatur.

Placuit vt cleric⁹ ſi relicto officio ꝓpter diſtrictionē ad ſecularē iudicem fortaſſe cōfugerit: ⁊ is ad quē recurrit, ſolatium ei defenſionis impenderit: cum eo de eccleſie communione pellatur.

Itē ex cōci. Antiocheno.

¶ Preſbyter vel diaconus ab epiſcopo depoſitus imperatorem non adeat.

Si quis a ꝓprio epō depoſit⁹ preſbyter vel diaconus, aut etiā a ſynodo quilibet epſ fuerit exauthoratus: moleſtiam imperialibus [b] auribus inferre nō preſumat, ſed ad maiorū epiſcoporū ſynodū ſeſe conuertat: et que ſe putat habere iuſta, in eorum concilio alleget, atqꝫ ab his de ſe expectet que fuerit deprompta ſententia. ꝙ ſi deficiens puſillanimitate hoc noluerit facere, ſed importun⁹ fuerit imperatori: huiuſmodi nullam veniam [c] habere, nec locum vllius aſſertionis ſue, nec ſpem recipiēdi gradus habeat in futurum.

Item ex conci. Cartha.v.

¶ Nō defenſet ab aliquo qui epiſcopoꝝ iudicio dānaſ.

Si quis cuiuſlibet honoris clericus iudicio epiſcoporū pro quocunqꝫ crimine fuerit dānatus, nō liceat eū ſiue ab eccleſijs quibus prefuit, ſiue a quolibet hoīe defenſari interpoſita pena [d] damni, pecunie, atqꝫ honoris: quo nec etatem [e] nec ſexum excuſandum eſſe precipimus.

Item ex conci. Arelateñ.

¶ Cōmunione priueſ qui eccleſiaſtice diſcipline regulā fugientē defenſare preſumit.

Si forte aliquis clericorū regulā diſcipline eccleſiaſtice ſubterfugiēs fuerit euagatus: quicunqꝫ eum ſuſceperit [f], ⁊ illum pontifici ſuo nō reconciliauerit, ſed magis defenſare preſumpſerit, eccl'ie cōmunione priuetur.

Itē ex cōci. Martini pape.

¶ Spe recōciliationis careat qui ab epiſcopis cōdēnat⁹ imperatorem adierit.

Si qs epſ, pbr̄, aut diaconus excōicat⁹ in cōcilio iniuſte ſe queriſ cōdēnatū, ad maioꝝ epiſcopoꝝ ꝯciliū reuertaſ: vt eoꝝ inqſitionē ⁊ iudiciū expectās, ſi quas ſe iuſtas cauſas habere putat, illis exponat. ſi autem contempſerit, et importans ſe palatio [g] aures principū inquietare voluerit: hic ad nullā veniā poterit peruenire, neqꝫ ſpem future recōciliationis habebit.

Itē Gre. Cōſtātino auguſto.

¶ Epiſcopoꝝ cauſe corā principib⁹ examinari nō debēt.

Si epiſcopoꝝ cauſe mihi commiſſoꝝ apud pijſſi-

ſtione.j. placuit vt quicunqꝫ.

c ¶ Nullam veniam. Idem eſt in eo qui excōmunicat⁹ celebrat. xj. q̄. iij. ſi quis epſ. idē in eo qui tranſit ad aliā eccleſiā authoritate propria. vij. q.j. ſi quis preſbyter.

Si quis cuiuſlibet. ¶ Caſ⁹. Statutū fuit in cōcilio Carthaginēſi ꝙ ſi aliqs epiſcop⁹ iudicio epiſcoporū fuerit dānatus, nō debet a ſua eccleſia vel ab aliq̄ homine defenſari: et qui eum defenderit, pena pecunie ⁊ amiſſione ſui honoris punieſ: a q̄ pena, nec ſexus, nec etas excuſaſ.

d ¶ Pena. Ar. penam pecuniariam poſſe infligi ab eccleſia. xxiij. diſtinc. q̄ꝫ. xviij. diſt. qm̄ quidē. xvj. q.j. ſtatuimus. ⁊. q. vj. cognouim⁹. ⁊. xxiij. q. v. de liguribus.

e ¶ Nec etatem. dūmodo ſit capax doli: vt de cōſe. diſ. iiij. cos. eẋ de delic. pu. ca.j. B.

Si forte.

f ¶ Suſceperit. ad defendēdū.

Si qs epiſcopus. ¶ Caſ⁹. Statuit Martin⁹ papa in hoc ca. ꝙ ſi epſ vel ali⁹ cleric⁹ cōqueriſ ſe iniuſte dānatuꝫ, recurrat ad cōcilium epoꝝ: ⁊ ibi ſi quas habet innocentie cauſas alleget. ſi autē voluerit ad principē recurrere, nullam ſpem future reconciliatiōis habebit.

g ¶ Palatio. nullus em̄ epſ vel pſbyter ſine conſcientia alioꝝ epiſcoporū ibit ad imperatorē. xxiij. q. viij. ſi quis epiſcopus.

Si epiſcopoꝝ. ¶ Caſ⁹. Quidam epiſcopi cum ſuas cauſas coraꝫ

apoſtolico tractare deberent, refugium habebant ad iudices ſeculares. quod Grego. ſuis peccatis deputat. De hoc tamen referendo gratias deo, ſcribit conſtātino imperatori, dicens q̄ niſi epiſcopi cito ad eum venerint, canonicam diſtrictionem in eos exercebit.

Tribulat⁹ agere deb3 gratias deo.

a ¶ Gratias ago. Non de facto ipſorū: q2 ipſi peccant: ſed pro pena quaz ego ſuſtineo, ſicut Job egit grās deo pro ſua pena: nō ꝑ perſecutione malorū cū ſic dixit. Sit nomen domini benedictum.

Quidā epus. ¶ Caſ⁹. In ſuperiori cauſa tractatū eſt de obediētia clericoru3 erga ſuos epiſcopos S3 q2 quandoq3 quis iurat ſe ſuo prelato nō obedire ideo Gratia. hanc. xxij. cauſam ſubnectit: in qua de iuramento tractat, ⁊ de mādato: ⁊ quot comites iuramentū habeat. que vt meli⁹ appareant, proponit thema: de quo quinq3 elicit queſtiones.

b Quod iuramentum. ¶ Hec.q. diuiditur in.v. partes: i quarum prima probatur per.x.c. q̄ poſſum⁹ iurare pro re licita et ex cauſa: alr̄s non. Secunda ibi: Queritur q̄s. Tertia ibi: q̄ꝛuis. Quarta; ibi Sed queritur. Quinta ibi: Periurij. Jo. de fan.

¶ Caſus. Hic proponitur prima queſtio, in qua querit̄ an iuramentū ſit preſtandum ab aliquo, vel non. Et certum eſt q̄ ſic in caſibus iſtis, ſcilicet pro pace ſeruāda inter aliquos: vt.j.e. omne. Pro fama: ſcilicet cū aliquis eſt infamatus: vt.ſ̄.q.v. preſbyter. Item pro fide catholica ſeruanda: vt.j.q.vij. quotiens de conſe. diſt.ij. ego berengarius. Et pro fidelitate ſeruanda: vt.ſ̄.xxiij. diſtinctio. q̄ꝛ.j.e.q.v. de forma. Et pro cautione damni non faciēdi: vt.xxviij. diſt. de ſyracuſane. Et pro defectu veri, ſcil3 ne veritas occultetur: vt.xxiij.q.ij. q̄ꝛ. Quid autem ſit iuramentum, et quot habeāt comites, conſueuit in ſumma huius queſtionis notari. Et ꝓcedit hoc ordine Gratia. in hac queſtione. Primo probat q̄ iuramentum non ſit preſtandum, duabus authoritatibus. ſ. euangelij, et Jacobi. Poſtea ſoluit dicens q̄ ſponte iurare quis non debet, ſed propter neceſſitatem poteſt: vt pro innocentia ſua purganda: et pro pace facienda: aut propter incredulitatem aliquorum.

mos dños aliorum patrocinio diſponuntur: infelix ego in iſta eccleſia quid facio? ſed vt epi mei me deſpiciant, ⁊ cōtra me refugium ad ſeculares iudices habeant: omnipotenti deo gratias [a] ago, peccatis meis deputo: hoc tamen ſuggero breuiter q2 aliquantulū expecto: ⁊ ſi ad me venire diſtulerint, exercere in eos diſtrictionem canonicā nullo modo ceſſabo.

¶ Cauſa.xxij.

Quidā epiſcop⁹ iurauit falſum qđ putabat ver3: quo comperto archidiaconus ei⁹ iurauit ſe nunq̄ꝫ preſtaturum ei obedientia3. Cōpellitur archidiacon⁹ ab epō ad exhibendā ſibi conſuetam reuerentiā. accuſatur epus de duplici periurio: et de eo q̄ falſum iurauit, ⁊ quia archidiaconum ad peierandum compulit. Primo queritur an iuramentum ſit preſtandū, an non? Scđo, ſi ſit periurus qui iurat falſum quod putabat verū? Tertio, ſi licuit archidiacono denegare epō conſueta3 obedientiā? Quarto, ſi conſtiterit eſſe illicitu3 quod iurauit archidiaconus: an ſit ſeruandum? Quinto, ſi conſtiterit illud ſeruandum eſſe: an epiſcopus ſit reus periurij qui cōtra iuramentū archidiaconū ſuu3 ire compellit?

¶ Queſtio.j.

Quod iuramētū [b] preſtandū nō ſit, authoritate canonice ſcripture ꝓbat̄. Ait em̄ xp̄us in euāgelio diſcipulis. Sit ſermo veſter, eſt eſt: non non [c]. qđ autem ampli⁹ eſt, a malo [d] eſt. Item Jacobus in epiſtola ait. Ante omnia fratres mei nolite [c] iurare omnino. vtraq3 authoritate iuramentum prohibemur preſtare. Sed aliud eſt ad iuramentum ſponte accedere: aliud vel ad aſſerendam innocentiam ſuam, vel ad federa pacis conſeruanda, vel ad perſuadendum auditorib⁹ quando pigri ſunt credere qđ eis vtile eſt, iuramentum of

b ¶ Q᷑ iuramentum. Ad intelligentiam ſequentiū videndū eſt quid ſit iurare, ⁊ q̇d iuramentū, que cauſa inſtitutionis iuramenti, ⁊ que ſit forma iuramenti. Jurare eſt aliquid deo teſte dicere. Juramētum eſt vox ipſi⁹ iurantis, vel actus ipſe, vel ipſum quod iuratur. Cauſa inſtitutiōis vna eſt ꝓpter infirmitatem hominū de facili dubitātium. cum enim volum⁹ aliquibus perſuadere quod eis vtile eſt: ⁊ non credūt ſimplici verbo, permittitur nobis iurare: vt.j.e. nō eſt. ⁊ ca. ita ergo. et ca. ſi peccatum. Alia cauſa eſt propter idololatriam. ſicut enim cōceſſum fuit vt oſtias deo immolarent ne eas offerrēt demonibus: ſic potius permiſſum fuit vt per deu3 iurarent, q̄ꝫ per creaturas ne inciderēt in crimen idololatrie: vt.j. eo. cōſidera. Forma autem iuramenti alia fit ſolo ſermone: alia fit interuētu alicuius rei ſacre. Illa q̄ ſolo ſermone fit, ſm̄ tria tēpora triplex inuenitur. Aliter enim iurabant in veteri lege: aliter in primitiua eccleſia: aliter hodie. In veteri lege iurabatur, Uiuit domin⁹: viuit anima mea: hec addat mihi domin⁹: vt.j. eo. et iurabūt. In primitiua eccleſia iurabatur, teſtis eſt mihi dominus: teſtis eſt mihi conſcientia: hoc dico coram deo: vt.j. eod. ſi peccatum. Hodie iuratur, per deum: et ſic me deus adiuuet: vt.xxxv. queſtio.vj. de parentela. Pena periurij eſt ſicut de alijs mortalibus: vt.j.e. queſtio. capi. vlt. ⁊ fit inteſtabilis: vt.j. ea. queſtio.v. paruuli. huic autem queſtioni propoſite breuis datur ſolutio: quia iuramentum non eſt preſtandum niſi in dubijs et neceſſarijs, cum pigri ſint homines ad credendum: vt infra. eo. ita. et ca. ſi peccatum eſt.

Jurare q̇d ſit.

Juramētum duplici cauſa ē inſtitutum.

Mat. v.f.

Jaco. v.c.

Juramēti forma.

c ¶ Eſt eſt, non non. Ideo fit geminatio, vt referatur ad os, et ad cor: vt ex̄ de iureiur. et ſi Chriſtus. ⁊ negatio duplex hic non inducit affirmationem: licet ſit argu. contra. ff. de verb. ſig. duobus verbis.

d ¶ A malo. ab incredulitate ſcil3 illius cui iuratur: vt extra de elec. ſignificaſti.

e ¶ Nolite. ſic tantū remouet indiſcretum iuramentū vel vult dicere q̄ non pro qualibet re ſit iurādum; quia non pro vili: vt.ij.q.v. ſi quis. Jo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN